

Arvensis

GRANSKAD KUNSKAP FRÅN HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPENS HIR-RÅDGIVARE

6.2013
NOVEMBER

HÖGST PRIS INTE BÄST PRIS

Långsam men lönsam kombi

Söt eller nyttig vall?

Biologisk bearbetning

Optimera växel-lådan

Skribenter i detta nummer: Marcus Willert, Sofia Kämpe, Anders Pålsson, Björn Roland, Kerstin Andersson, Nils Yngveson, Gustav Johansson, Christer Johansson, Emma Hjelm, Per-Anders Algerbo, Linda af Geijerstam, Henrik Nätterlund, Kurt Hallberg, Gunnel Hansson, Karin Granström, Rikard Andersson

Matchen om vällen

KERSTIN ANDERSSON,
HIR MALMÖHUS
kerstin.andersson@
hushallningssallskapet.se

Engelskt rajgräs

Jag rekommenderar nästan alltid engelskt rajgräs i vallfröblandningen till mina kunder eftersom det har många fördelar. Undantaget är en extensiv och långliggande vall.

Kvick i starten

Tack vare god återväxt är rajgräset mycket lämpat för 3-4 skördar per säsong. Dessutom är avkastningen mycket hög första två vallåren. I försök med 3 respektive 4 skördar på Rådde avkastade exempelvis rajgräset (Birger) i snitt cirka 3 ton ts mer per hektar än timotej (Ragnar) första vallåret. Andra vallåret låg de mer lika, men rajgräset avkastar lägre än timotej i förstaskörden och mer i återväxten. Tredje vallåret tappar rajgräset i förhållande till timotej, främst på grund av utvintring.

Skapa bättre vinterhärdighet

Att rajgräset utvintrar fick flera erfara senaste vintern. En balanserad andel blir då upp till 15-20 procent i de sydligaste delarna för att avta uppåt Mellansverige. Det är dock viktigt att poängtera att arten har en väldig förmåga att återkomma efter en tuff vinter. Plantor som till synes är döda har liv i rotsystemet och ofta kommer de åter till en andra skörd.

Man kan också påverka övervintringsförmågan hos rajgräset. I försök har man sett att genom att undvika en mycket tidig förstaskörd kan övervintringen förbättras. Anledningen är att i en något senare skörd

(ca 1 vecka) hinner de flesta skotten gå i ax. Nya skott med god övervintringsförmåga bildas då i återväxterna. Vid tidig första skörd skördar man däremot mer ax i första återväxten, men färre vegetativa skott vilket försämrar övervintringen. Att styra övervintringen så här får naturligtvis vägas mot fodervärdet och vilken djurhållning man har.

Sortrikt och sockerrikt

De många sorterna av engelskt rajgräs är en styrka. Det finns både diploida och tetraploida sorter; fördelen med de tetraploida sorterna är att man får ett öppnare växtsätt med mindre konkurrens med andra arter. Det kan vara en fördel eftersom engelskt rajgräs växer snabbt i början och är väldigt konkurrensstark i etableringsfasen. Olika tidighet hos sorterna grupperas efter tidpunkt för begynnande axgång (tidig, medelsen och sen). De tidiga och medelsena passar bäst till slåtter eftersom de har snabb tillväxt på vår och försommar. De senare sorterna har långsammare vartillväxt och senare axgång, vilket gör dem mer lämpade för bete.

Utfodringsmässigt ger det engelska rajgräsets stora innehåll av lättlösliga kolhydrater ett mycket bra fodervärde. Och gräset är känt för sin goda smaklighet, höga smältbarhet och höga energivärde. Kanske är den allra största fördelen att den behåller sitt höga energivärde mycket bättre än andra gräs när skörden försenas. ■

KOMMENTAR

Här i trakten är det många som fått blött ensilage i förstaskörden denna säsong. Då är det ofta en fördel med **engelskt rajgräs**

som har ett högre sockernehåll för att få en bra ensilering. Vissa lantbrukare har återkommande låg ts-halt i ensilaget, där skulle en större andel

engelskt rajgräs passa bra."

KURT HALLBERG, VÄXA, KALMAR

Vilken vallfröblandning man väljer i sin produktion beror på många faktorer. Engelskt rajgräs och timotej är bara två gräs i paletten av arter att välja mellan. Men de är viktiga och har tydliga karaktärer som sätter sitt avtryck. Här låter vi några grovfoderrådgivare visa på styrkan både vad gäller odling och utfodring med respektive gräs.

Timotej

Den höga förstaskörden tillsammans med den goda övervintringsförmågan är de viktigaste orsakerna till att jag rekommenderar timotej i vallfröblandningarna.

Tittar man i sortvals försöken är det just timotej som ger högst förstaskörd vilket är en stor fördel då förstaskörden i praktiken ofta har bäst fodervärde. Även exempelvis en belgare tar gärna in timotej i sin rajgräs-intensiva blandning för att stärka just första vallskörden.

Passar i kylan

Timotej passar vårt klimat, det har länge varit och är fortfarande det vanligaste vallgräset på nordliga breddgrader. Det kanske inte är så konstigt då tillväxtoptimum för arten ligger på dagstemperaturer runt 17 grader och nattemperaturer på 5 grader enligt kanadensiska försök.

Man har även stor chans att välja hur mycket timotej ska konkurrera gentemot de andra arterna i vallen. Det är ingen kvalitetskillnad mellan tidiga och sena sorter vid samma utvecklingsstadium men det är däremot stor skillnad i konkurrensförmåga. De sena sorterna, till exempel Ragnar, är väldigt svaga i konkurrensförmågan men det innebär också att de ger utrymme för hög andel rödklöver i vallen.

Klarar mer än man tror

Men hur kan timotej klara den intensivt skördade belgiska vallen? Traditionellt har

man sagt att timotej inte kan skördas mer än två gånger för att vara uthållig. Men i försök på Rådde (2009-2011) såg man att både 3 och 4 skördar fungerar för timotej. För timotej (Ragnar) gav 4 skördar 7 procent fördel i skörd jämfört med 3 skördar trots att Ragnar är en sen sort med lägre avkastning jämfört med till exempel tidiga Grindstad. Även tredje vallåret var timotej kvar i vallen, något mindre i fyr- än i tre-skördesystemet men fortfarande i en betydande andel. Med dagens sortmaterial är det snarare så att det är svårt att klara bibehållen hög kvalitet med ett 2-skördesystem. Det såg man i värm-ländska fältförsök (2005-2007).

Även bete kan timotej klara trots den känsliga lökformade basen. I finska försök såg man att den kan klara trampen om till exempel betessläppet är tidigt och höjden på betet är högt före betessläpp

Nyttig fiber

Att timotej är det vallgräs som har tydligast karaktär av strågräs ger den ett högt fiberinnehåll och en hög andel lignifierad fiber som till relativt hög grad är osmältbar. Eftersom det är gräset med lägst anjons-katjonsbalans (s.k. CAB-värde) på grund av sin låga kaliumhalt så passar det också väldigt bra som foder till sinkor 2-4 veckor före kalvning för att förebygga kalvförlamning. Som ett strågräs med mycket fiber passar timotej också i robotsystem där för spätt ensilage kan ge slöa kor. ■

SOFIA KÄMPE,
HUSHÄLLNINGSSÄLLSKAPET SKARABORG
sofia.kampe@
bushallningssallskapet.se

KOMMENTAR

Jag vill framhålla **timotej** som det absolut smakligaste gräset av vallgräsen som odlas här. När djuren har möjlighet att välja före-

drar de timotej framför andra gräs."

KARIN GRANSTRÖM,
HUSHÄLLNINGSSÄLLSKAPET, VÄRMLAND

Arvensis ges ut av de oberoende organisationerna HIR Malmöhus, Hushållningssällskapet Skaraborg, Östergötland, Kalmar-Kronoberg-Blekinge, Kristianstad och Växa Sverige.

Arvensis förmedlar granskad och komprimerad kunskap även med internationell utblick. Målgruppen är professionella lantbrukare inom växtodlingsområdet. Våra skribenter är i huvudsak HIR-rådgivare som befinner sig mitt i lantbrukarnas vardag och verklighet.

Redaktion

Borgeby Slottsväg 11,
237 91 Bjärred
Tel 046-71 36 00
arvensis@hushallningssallskapet.se
www.arvensis.se
e-postadress till redaktion och
annonser är förnamn.efternamn@
hushallningssallskapet.se

Gunnel Hansson Redaktör
Tel 046-71 36 13

Linda af Geijersstam
Tel 0706-15 67 70

Björn Roland
Tel 0511-248 35

Emma Hjelm
Tel 046-71 36 69

Henrik Nätterlund
Tel 046-71 36 27

Artiklarna skrivs i samarbete mellan författaren och redaktionen. Har du synpunkter eller förslag på artiklar hör av dig till redaktionen.

Ansvarig utgivare

Erik Stjernedahl
Tel 046-71 36 10

Annonser

Thomas Linné
Tel 0708-81 66 11

Prenumerera på Arvensis

7 nummer per år för
795 kr/år + moms
Anmäl dig på www.arvensis.se
eller 046-71 36 00

Grafisk form

abSe media AB, Västerås

Tryck

Kepa Tryck AB, Kävlinge

Utgivningsplan 2013

	Mtrldag	Utgivndag
Nr 6	16 okt	4 nov
Nr 7	27 nov	16 dec

Innehåll:

Högst pris inte bäst pris	4
Villkoren för maltkorn skiljer	
Långsam men lönsam kombi	6
Om minst en tredjedel vårsäd	
Spara med optimerad växellåda	8
Mekanisk låda bäst på dragaren	
Matchen om vallen	10
Sött rajgräs eller nyttig timotej?	
Ökat utbud av kvävesensorer	14
Tre på svensk marknad	
Sprid ekogödseln på våren	18
Svagt netto med dagens priser	
Kolfilter en billig försäkring	21
Byt eller fyll på kol	
Nitratspäckat vallfoder	22
Årets halter kan vara giftiga	
Räkna på vallavkastningen	26
En fjärdedel kan förloras i kedjan	
Förebygg strukturskador	28
Bearbetningsdjupet inte avgörande	